Tom Erik Hamre, Erling Lundeby
og Arne Redse (red.)

Kyrkjefag Profil nr. 22

Barnetro og trosopplæring

Festskrift til Egil Sjaastad
på 65-årsdagen

FAGBOKFORLAGET

Tom Erik Hamre, Erling Lundeby og Arne Redse (red.)

Barnetro og trosopplæring

Festskrift til Egil Sjaastad på 65-årsdagen

Tidligere utgivelser i serien Kyrkjefag Profil

Nr. 1: Jan Ove Ulstein og Per M. Aadnanes (red.): «*Jeg gikk meg over sjø og land…*». *Bidrag til kyrkjefaga. Festskrift til Ottar Berge på 65-årsdagen* (2001).

Nr. 2: Jan Ove Ulstein (red.): *Kateketen i fokus. Nokre perspektiv på katekettenesta* (2001).

Nr. 3: Per M. Aadnanes (red.): *Kyrkjeleg undervisning og utdanning. Ein konferanserapport* (2003).

Nr. 4: Torrey Seland: *Paulus i Polis. Paulus' sosiale verden som forståelsesbakgrunn for hans liv og forkynnelse* (2004).

Nr. 5: Jan Ove Ulstein (red.): *Ungdom i rørsle 1. Aktørar og arbeidsformer* (2004).

Nr. 6: Jan Ove Ulstein (red.): *Ungdom i rørsle 2. Faglege perspektiv og utfordringar* (2004).

Nr. 7: Birger Løvlie: «*Kor mykje stort…*». *Matias Orheim, hans bidrag til vestnorsk kultur- og kristenliv* (2007).

Nr. 8: Ottar Berge: *Åndene og Ånden. Refleksjoner omkring møtet mellom afrikansk religion og kristen livsforståelse* (2008).

Nr. 9: Ralph Meier, Birger Løvlie og Arne Redse (red.): *Danning, identitet og dialog. Festskrift til Jan Ove Ulstein og Per M. Aadnanes* (2009).

Nr. 10: Torrey Seland (red.): «*Lær meg din vei …*». *Kristen trosopplæring i går og i dag. En historisk oversikt* (2009).

Nr. 11: Bjørn Sandvik: *Språkstrid og salmesang – Vår nynorske salmeskatt* (2010).

Nr. 12: Arne Redse: *Kinesisk religion og religiøsitet* (2010).

Nr. 13: Per Halse mfl. (red.): *Guds folk og folkets Gud. Festskrift til Birger Løvlie* (2011).

Nr. 14: Jan Ove Ulstein og Per Magne Aadnanes (red.): *Vegar i vegløysa. Ungdom, identitet, og livssynsdanning i det postmoderne* (2011).

Nr. 15: Tormod Engelsviken mfl. (red.): *Nye guder for hvermann. Femti år med alternativ spiritualitet* (2011).

Nr. 16: Per Halse: *Gudsord og folkespråk. Då nynorsk vart kyrkjemål* (2011).

Nr. 17: Asbjørn Simonnes (red.): *Digital trusopplæring* (2011)

Nr. 18: Torleiv Austad, Ottar Berge og Jan Ove Ulstein: *Dømmekraft i krise. Holdninger i kirken til jøder, teologi og NS under okkupasjonen* (2012).

Nr. 19: Knut-Willy Sæther (red.): *Kristen spiritualitet. Perspektiver, tradisjoner og uttrykksformer* (2013).

Nr. 20: Bente Afset, Kristin Hatlebrekke og Hildegunn Valen Kleive (red.): *Kunnskap til kva? Om religion i skolen* (2013).

Nr. 21: Brynjulf Hoaas: *The Doctrine of Conversion in the Theology of Martin Chemnitz. What It Is and How It Is Worked* (2013).

Tom Erik Hamre, Erling Lundeby og Arne Redse (red.)

Barnetro og trosopplæring

Festskrift til Egil Sjaastad på 65-årsdagen

Kyrkjefag Profil nr. 22

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2019 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

1. utgave / 1. opplag 2014

ISBN: 978-82-450-2917-8
ISBN (trykt): 978-82-321-0448-2
ISSN (trykt): 1502-7929

Tilrettelagt for e-bok: John Grieg, Bergen
Formgiving: Type-it AS, Trondheim

Forsidedesign: Bård Kristian Bøe

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00 Faks: 55 38 88 01
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarfremstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

Innhold

Forord 7

Portretter av jubilanten

Egil Sjaastad – skolemann med forkynnerglede 13
Egil Grandhagen

Egil Sjaastad som redaktør av *Fast Grunn* 19
Jon Kvalbein

Veiviseren 23
Aage Myksvoll

1 Barneteologi som bibelsk og systematisk tema

Barnet som subjekt i teologien 35
Et møte med barneteologien
Egil Sjaastad

Barneteologi i Deuteronomium 55
Knut Kåre Kirkholm

Jeremia 3:14–18 fra et skilsmissebarn-perspektiv 71
Håkon Sunde Pedersen

«Døpt med hele sitt hus» 89
Er Det nye testamentets husstandsdåp et argument for barnedåpen?
Sverre Bøe

Hva mente Jesus med å bli som barn? 103
Sven Arne Lundeby

«Hindre dem ikke» 117
En bibelteologisk begrunnelse for barns deltakelse i nattverden
Ivar Vegge

2 Glimt fra trosopplæringens historie

Fremtidens borgere – barnet i den reformatoriske skoletenkningen 143
Arne Helge Teigen

Philipp Jakob Speners bidrag til opplæringen av de unge i troen 157
Brynjulf Hoaas

3 Barneteologiens praktiske nedslagsfelt

Lov og evangelium i forkyndelse for børn 169
Børge Haahr Andersen

Trosopplæring og skolekontekst 185
Samspill – motsetning?
Njål Skrunes

Tweens' mediehverdag som missiologisk utfordring 207
Margunn Serigstad Dahle

Stærk i praksis, svag i principperne 229
En analyse og vurdering af *Søndagsskolen Norges* materiale *Sprell Levende*
Carsten Hjorth Pedersen

Å lære det kristne språket! 247
Rune Øystese

Gudsmøtet og det tredje ledd 263
Robert Lilleaasen

Kva les dei no? 279
Kristen barnelitteratur for store barn i Noreg i dag
Ingebjørg Hauge

Egil Sjaastad – en bibliografi over hans forfatterskap 295
Tom Erik Hamre

Tabula Gratulatoria 315

Forord

Dosent ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole (FiH) og tidligere rektor samme sted, Egil Sjaastad, fylte 65 år 4. juli 2014. I den anledning har venner og kolleger ved FiH gått sammen om å utgi et festskrift. Alle bidragsyterne til festskriftet, sammen med en lang liste av gratulanter, vil med dette hedre jubilanten for hans innsats som forkynner siden 1978 og lærer ved Fjellhaug skoler siden 1983. I perioden fra 1986 til 1999 var han rektor. I 2013 ble han tilkjent opprykk fra førstelektor til dosent i praktisk teologi. Sjaastad har markert seg som en skattet forkynner og forfatter av oppbyggelseslitteratur. I mange år var han redaktør av tidsskriftet *Fast Grunn* og markerte seg der som en prinsippfast forsvarer av en konservativ, lavkirkelig og luthersk teologi.

Det tre første artiklene i festskriftet portretterer jubilanten. Egil Grandhagen, tidligere generalsekretær i NLM, beskriver Sjaastad som forkynner, Jon Kvalbein, tidligere redaktør av *Fast Grunn*, skildrer Sjaastad som medredaktør, og mangeårig musikklærer ved Fjellhaug, Aage Myksvoll, portretterer Sjaastad som lærer og kollega.

Sjaastad har våget å kjempe for det han står for. Samtidig må vi kunne karakterisere ham som en mild stridsmann. Kanskje er det en sammenheng mellom hans mildhet og vennlighet, hans interesse for kristen sang og musikk og de store sang- og salmedikterne, og hans senere interesse for det som er blitt temaet for denne boken, barneteologien? Hvordan når vi best mulig barna med evangeliet? Hvordan uttrykker barna *selv* sin tro på Jesus? Bibliografien bakerst i denne boken vitner ellers om et omfattende forfatterskap – ikke bare innen oppbyggelsessjangeren; han har også skrevet flere lærebøker for teologistudiet, spesielt innen praktisk teologi.

I festskriftet som vi nå har komponert, har vi hentet inn 15 fagartikler fra ulike skribenter. Alle artiklene berører på en eller annen måte temaet som er bokens tittel, *Barnetro og trosopplæring.* Det har vært en ledetråd at festskriftet skal avspeile Sjaastads engasjement for fostringen av barn og unge i den sunne og gode lære.

Som lærer har Sjaastad i stor utstrekning også fungert som sjelesørger. Ikke få studenter har vært innom hans kontor for å snakke vel så mye om problemer knyttet til troen som problemer knyttet til pensum.

Artiklene lar seg naturlig gruppere i tre kategorier. Den første gruppen har fått overskriften «Barneteologi som bibelsk og systematisk tema». Sammen med fire av FiHs bibelfaglærere og leder for NLM-Ung Region Øst bidrar Sjaastad selv med en systematisk teologisk presentasjon og vurdering av begrepet *barneteologi*.

Den andre gruppen artikler er av historisk karakter og har fått overskriften «Glimt fra trosopplæringens historie». Her er to glimt gitt: I det første får vi innsyn i Luthers og Melanchthons tanker om skole og dannelse. I det andre er oppmerksomheten rettet mot Philip Jacob Speners tanker om katekismeopplæringen.

Den siste gruppen artikler er praktisk-teologisk orientert og utgjør derfor naturlig nok hovedtyngden, siden bokens tema i hovedsak er praktisk-teologisk. Denne delen har fått overskriften «Barneteologiens praktiske nedslagsfelt». Det dreier seg om emner som *hvordan forkynne for barn*, *familiegudstjenesten*, *kristen barnelitteratur*, *barn og media*, *Søndagsskolen Norges opplegg* og *det kristne språket i trosopplæringen*.

Vi vil nå gi en kort presentasjon av hver av artiklene.

1 Barneteologi som bibelsk og systematisk tema

Jubilanten bidrar selv med en artikkel til festskriftet. Den dreier seg om begrepet *barneteologi*. Som Sjaastad påpeker, har begrepet vunnet bred innpass innen systematisk og praktisk teologi og representerer en nytenkning i den teologiske forståelsen av barnet. Et sentralt element i barneteologien er at barnet oppfattes som teologisk subjekt. Barnet blir teolog. Det er dette temaet Sjaastad primært avgrenser seg til i denne artikkelen. Etter en fyldig presentasjon av forskjellige representanter for barneteologi, både internasjonale og norske, og av hvordan de forstår barnet som teologisk subjekt, framhever han selv en rekke poenger og spørsmål for videre debatt. Positivt vil han understreke at barn ikke er «human becomings», men «human beings». Han understreker at teologi av og med barn forutsetter teologi *for* barn. Det må ikke glemmes at arvesyndslæren også gjelder barna. Sjaastad vedgår at barns og voksnes spiritualitet og livserfaringer følger med oss i skriftlesningen og setter spørsmål på dagsordenen, men «Skriften alene» må gjelde uavkortet. Han påpeker kritisk at frafall fra troen og spørsmålet om omvendelse for frafalne stort sett er utenfor horisonten for barneteologien.

Høgskolelektor ved FiH, Knut Kåre Kirkholm, tar i sin artikkel for seg det 5. Mosebok har å gi av råd og formaninger til videreføring av troen og tradisjonene til barna. Kirkholm finner mange innspill i 5. Mosebok som kan bidra til ettertanke over vårt eget arbeid med barn og unge, for eksempel vektleggingen

av eksemplets makt, vekslingen mellom høytid og hverdag og behovet for å formidle bred Guds-kunnskap om både Guds kjærlighet, nidkjærhet og vrede.

Utgangspunktet for høgskolelektor Håkon Sunde Pedersens artikkel er hvordan skilsmissebarns erfaringer kan prege lesningen av bibeltekster og derigjennom også formingen av både selvbilde og gudsbilde. Han tar for seg teksten i Jeremia 3,14–18, der profeten går i rette med Israel og Juda og beskriver dem som sine frafalne. De to rikenes forhold til Gud er som et ekteskap som har gått i stykker ved en opprivende skilsmisse. Skilsmissebarns lesning av denne teksten kan stå i fare for å gi dem et svært negativt gudsbilde. Hvordan kan skilsmissebarns lesning, en såkalt *reader's response*, vendes til en ressurs mer enn å framstå som et problem?

Professor i NT ved FiH, Sverre Bøe, tar for seg flere av beretningene om «husstandsdåp» i NT og spør om disse beretningene inneholder elementer som bør innvirke på vårt syn på barnedåp. Bøe finner at «husstand» normalt inkluderte ektefelle, barn – og antagelig i noen tilfeller også slaver, tjenere og øvrige storfamilie. *Pater familias* avgjorde stort sett viktige valg, samtidig som tekstene understreker det individuelle valg. Selv om Actas omtaler av husstandsdåp ikke uttrykkelig beviser at småbarn ble døpt, er det ganske sannsynlig at det var barn i noen av familiene. Dessuten ville de første leserne neppe forestille seg at familiens barn ikke skulle være inkludert i en slik initiasjonsrite.

Sven Arne Lundeby, NLM Ung-leder i Region Øst, reiser følgende bibelteologiske spørsmål: «Hva mente Jesus med å bli som barn?» Han påviser at det er lite som tyder på at barna tillegges forbilledlige egenskaper eller oppførsel. Jesus idealiserer ikke barna. En barneteologi som hevder at alle barn har del i Guds rike i kraft av å være barn, er feilslått. Men barna er prisgitt andres hjelp. Det sentrale og overraskende poenget er at nettopp «slike som dem», som ikke har noe å vise til, men må ta imot alt de trenger, er størst i himmelriket. De viser at riket må tas imot uten vederlag.

Ivar Vegge, førsteamanuensis ved FiH, trekker fram bibelteologisk materiale som viser at det er rimelig å anta at barna i nytestamentlig tid deltok i nattverden. Alle døpte var en selvfølgelig del av fellesskapet. Som kjent har de fleste kirker vært nølende med å tillate småbarns deltakelse – med unntak av de ortodokse kirkene som meddeler nattverd til alle døpte, også spedbarna. Hvis dette er bibelsk riktig å gjøre, bør det få praktiske konsekvenser for vår nattverdfeiring i kirker og bedehus.

2 Glimt fra trosopplæringens historie

Arne Helge Teigen, førsteamanuensis ved FiH, tar oss med inn i noen av Luthers og Melanchthons tanker om skole og dannelse – hvordan skolen kan

forme barna til gode samfunnsborgere. Melanchthons skoletenkning synes å være mer preget av renessansehumanismen enn hva tilfellet var for Luther. Luther la større vekt på selve kristendomsundervisningens betydning for dannelsen i skolen. Barnet skulle vokse i troen og utvikle ferdigheter som kunne gjøre det i stand til å forstå Skriften og gjøre gode gjerninger som er til nytte for sin neste.

I den andre artikkelen av historisk karakter er oppmerksomheten rettet mot Philip Jacob Speners tanker om katekismeopplæringen. Det er Brynjulf Hoaas, førsteamanuensis emeritus ved FiH, som tar for seg Spener, pietismens patriark. Hoaas viser hvordan Spener vektla et personlig og godt forhold mellom lærer og elev. Han avviste straff og streng disiplin i forbindelse med religiøs opplæring og ønsket frivillig frammøte til undervisningen. Han framhevet forståelse og innlevelse i stedet for mekanisk utenatlæring. Selv praktiserte han sine prinsipper – og samlet fulle hus, barn og voksne, på søndagsettermiddagene i Frankfurt på 1680-tallet.

3 Barneteologiens praktiske nedslagsfelt

Børge Haahr Andersen, daglig leder av FiH, avdeling Danmark, tar i sin artikkel for seg forkynnelse for barn. Han reflekterer over hvordan vi kan være tydelig forankret i en luthersk forståelse av forkynnelsens egenart og samtidig være tilhørerorienterte med barn som målgruppe. I sine konklusjoner framhever han følgende: (1) Forkynnelsen er et nådemiddel – også for barn. (2) Det må forkynnes helbibelsk, kristologisk og med sondring mellom lov og evangelium – også for barn. (3) Forkynnelse er tiltale og tilsigelse – også til barn. (4) Forkynnerens person kan understreke eller overstreke budskapet – til barn. (5) Å forkynne lov og evangelium for barn ved å fortelle. (6) Appliseringen av forkynnelsen for barn involverer alle sanser!

Njål Skrunes, professor ved NLA, setter søkelyset på trosopplæringen i kirken i relasjon til RLE-faget i grunnskolen. Kirke og skole er læringsarenaer med et visst overlappende innhold og med gjensidig påvirkning på hverandre. Han analyserer først den offentlige grunnskolens og skolefagets relasjon til trosopplæringen. Deretter gir han et utblikk mot den kristne friskoletradisjonen. Han konkluderer med at i den offentlige skolen har utviklingen gått fra en tydelig tilknytning til trosopplæringen til en gradvis økende utydelighet for så å ende opp i et mer spenningsfylt forhold. Innen den kristne friskolesektoren har det derimot alltid blitt lagt vekt på den kristne kunnskapens normative betydning for tro og liv.

Margunn Serigstad Dahle, førstelektor ved NLA Mediehøgskolen, skriver om barns «medievaner og verdier» med vekt på tweens-alderen (8–12 år).

Hovedanliggendet med artikkelen er å peke på de utfordringene mediemylderet møter den kristne kirke med, spesielt utfordringene knyttet til tweensalderens livssynsdanning. Barna i tweens-alderen møter et mangfold av mediebudskap med et tilsvarende mangfold av verdier og livssynsperspektiver som gir materiale ikke bare for kulturell og personlig identitet, men for selve livstolkningen og livssynsdanningen. Undersøkelser viser at ved 13 års alder har mange et ganske tydelig livssynsstandpunkt. Det å knytte den kristne formidlingen an til den erfaringsverden som tweens kjenner fra sitt eget liv og fra mediene, både som tilknytningspunkt og som spenningspunkt, blir derfor viktig.

Carsten Hjorth Pedersen, førstelektor og daglig leder av Kristent Pædagogisk Institut i Danmark, analyserer og vurderer Søndagsskolen Norges opplegg *Sprell Levende*. Han presenterer først en rekke pedagogiske og teologiske «pejlemærker» for sin analyse. De teologiske karakteriserer han som klassisk evangelisk-lutherske. Han analyserer et utvalg av oppleggets stoff som er beregnet for barna, og deretter et utvalg som er rettet mot lederne. Begge deler belyses både teologisk og pedagogisk. Konklusjonen er at *Sprell Levende* er sterkt på det pedagogiske planet, men svakere i teologien. Han etterlyser et tydeligere syn på dåpen, på syndefallet og på evighetsdimensjonen. På tross av de tingene han anser som mangler, anbefaler han opplegget varmt.

Rune Øystese, førstelektor ved NLA, skriver om «å lære det kristne språket». Han tar utgangspunkt i hvordan *Plan for trosopplæring* for Den norske kirke bruker begrepet *kristent språk*. Han viser at et språk for åndelige erfaringer er avgjørende for at åndelighet kan utvikles, og framhever de kristne fortellingenes rolle i utviklingen av et kristent språk. Ellers hevder han at bibelopplæring og ritualer både i hjem og menighet kan hjelpe våre barn å tilegne seg fellesskapets kristne språk. Barna må få lære språket i sammenhenger der kristen tro leves i et kristent liv.

Robert Lilleaasen, stipendiat ved FiH, retter i sin artikkel søkelyset mot menighetens/forsamlingens hovedgudstjeneste/hovedmøte som en samling for alle aldersgrupper. Han argumenterer for at det er viktig å flytte hovedfokus fra barnet, som gjerne gis en slik oppmerksomhet i familiegudstjenesten, og til noe både barna og de voksne kan være sammen om. «Møtet med Gud» bør da kunne gjøres til det essensielle i gudstjenestefeiringen enten en er barn eller voksen.

Masterstudent ved FiH, Ingebjørg Hauge, har analysert en sektor av norsk kristen barnelitteratur. Hun fokuserer på romaner for store barn, det vil si barn i 9–12-årsalderen, utgitt i perioden 2007–2013. Hun avdekker spenninger i forholdet mellom ideal og realisme, mellom ønsket om å presentere sannheter som kan utvide eller korrigere barnas egne tanker, og ønsket om å åpne for undring og ulike innfallsvinkler. Hun opplever at noen sentrale teologiske

element, som *synd*, *evighet*, *kristen etikk* og *misjon,* mangler i denne litteraturen.

Bibliotekleder ved FiH, Tom Erik Hamre, har laget en bibliografisk oversikt over et utvalg av Sjaastads forfatterskap. Oversikten vitner om en omfattende virksomhet som skribent, og da er på langt nær alt tatt med.

Som redaktører av festskriftet vil vi takke bidragsyterne for deres faglige innsikt og alle erfaringene de har delt med oss gjennom sine artikler. Vi vil også takke redaktør Vebjørn Andreassen ved Akademika forlag for godt samarbeid, og vi takker for at boken er blitt inkludert i serien *Kyrkjefag Profil* ved Høgskulen i Volda. Men først og fremst vil vi takke jubilanten for vennskap og faglig inspirasjon i de årene han har vært vår kollega ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole – og ikke minst takke ham for hans trofasthet, engasjement og entusiasme for kristen opplæring og dannelse.

Sammen med forfatterne av fagartiklene og hilsningsartiklene og de mange gratulanter overbringer vi våre hjerteligste gratulasjoner og ønsker Guds velsignelse over dagene som kommer!

Oslo, mai 2014

Tom Erik Hamre
Bibliotekleder ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole

Erling Lundeby
Førstelektor ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole og arkivleder ved Norsk Luthersk Misjonssambands NLM-arkivet

Arne Redse
Professor ved Høgskulen i Volda og ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole

Egil Sjaastad – skolemann med forkynnerglede

Egil Grandhagen

Jeg har hatt gleden av å ha Egil Sjaastad som kollega og medarbeider det meste av mitt yrkesaktive liv. Vi er navnebrødre, og noen vil ha det til at Egil betyr noe slikt som «den fryktinngydende». Det passer i hvert fall dårlig på Egil Sjaastad. Jeg har opplevd han som en kilde til inspirasjon og arbeidsglede både fra tiden han arbeidet ved Norsk Luthersk Misjonssambands (NLMs) hovedkontor i Grensen 19, og senere da han møtte i hovedstyret i kraft av stillingen som rektor ved Fjellhaug skoler. I tolv år var vi lærerkolleger ved skolen. Det var daværende heimesekretær i NLM, Steinar Hunnestad, som allerede i studietiden utfordret oss begge til oppgaver i organisasjonen, og som viste oss stor tillit. Sjaastad har ved flere anledninger trukket fram Hunnestad som et forbilde på det å gi unge tillit og ansvar.

Forkynneren

Jeg har hørt Sjaastad forkynne svært mange ganger og kan faktisk ikke huske ett eneste tilfelle der jeg ble skuffet. Han har hatt, og har fortsatt, svært mye å gi, ja, faktisk til alle aldersgrupper. Han er fortsatt å finne som bibeltimeholder på barneleir og er samtidig høyt verdsatt av de eldre. Jeg har spurt meg om hva det er som er så spesielt ved måten han forkynner på. Jeg tror jeg har noen svar:

- Han taler et *enkelt* språk. Prekenene hans er veldisponerte, lette å huske, og han forklarer kompliserte ord og uttrykk, som det jo er mange av i teologien. Han er nesten alltid godt forberedt, snakker i korte, meningsfulle setninger. Ikke ett ord for mye.
- Sjaastad bruker *bibeltekstene*, og utlegger disse. Det gjør at vi tilhørere blir engasjert i en viktig teologisk disiplin som har med fortolkning å gjøre. Han går ikke av veien for å velge tankemessig krevende tekster. Av og til har jeg sagt til meg selv: «Så enkelt kan det sies!» En gang han talte på et møte der jeg visste at det var noen som ennå ikke var kommet til tro, kjente jeg gleden over at bibeltekstene åpnet seg slik at også disse måtte forstå hva det

dreide seg om. Sjaastads utgangspunkt er at autoriteten hans som forkynner ligger i tekstene, og at forkynnerens egentlige oppdrag er å løfte disse fram.

- Sjaastad behersker også kunsten å *overraske* når han preker. Ofte har jeg blitt forbauset over helt nye vinkler som han anlegger på tekstene. Han er dyktig til å bruke selvopplevde hendelser eller historier som han har plukket opp fra andre, for å kaste lys over teksten. Vi brukte han ofte på viktige konferanser og møter der han ble tildelt aktuelle emner, og svært ofte overrasket han oss med måten han besvarte emnet på.
- *Luthersk teologi* sitter i ryggmargen hos Sjaastad. Han har lest mye reformasjonsteologi, og når han forkynner, merkes tydelig at han taler om noe som er selvopplevd. Lov og evangelium er for han mer enn et lærepunkt i dogmatikken. Han har selv opplevd både den anfektede samvittighet og evangeliets frigjørende kraft.
- Når Sjaastad preker, merker en at han som står på prekestolen, har *menneskekunnskap*. Han har gode antenner i møte med mennesker, og denne kunnskapen tar han med seg som et bakteppe på prekestolen. Han er ikke polemisk. Kirkepolitikken legger han igjen når han opptrer som forkynner.
- Sjaastad har *pedagogikk* som fag, og en merker ofte at han har reflektert mye rundt formidlingens kunst. Han integrerte ofte en salme eller flere fra salmeboken for å aktualisere en prekentekst. Han maktet også å skape begeistring for NLMs arbeid blant sine studenter.

Læreren

Det er ikke vanskelig å merke på Sjaastad at han elsker klasserommet. Han er kreativ og dyktig til å engasjere studentene sine og gjøre dem delaktige i å formidle stoffet han gjerne vil ha fram. Ikke minst i bibelskolen har han laget mange oppsettinger der ungdommene selv har fått være med å formidle både tekster fra Bibelen og fra kirkens salmeskatt. Han utfordrer studentene til å skrive tekster, og skriver også selv.

Sjaastad er ualminnelig sosial, og det koster han tilsynelatende lite å plassere seg selv midt i en flokk ungdommer og gi av seg selv. Opp gjennom årene har han ofte vært å se i hallen der han f.eks. spiller brettspill med noen studenter. I lunsjpausen setter han seg som regel ved et studentbord i stedet for å prate med kolleger. Ungdommene har førsteprioritet for han. Når nye kull ankommer skolen, er han nøye med å lære navnene så tidlig som mulig. Som rektor oppmuntret han kollegene til det samme. Han mente det var en nøkkel til god kontakt i klasserommet. Rektor-oppgaven gjorde det av og til nødvendig å takle

disiplinærsaker. Han hadde lite sans for de tøffe reaksjonene, men kunne en sjelden gang bli sint på frekke studenter. Enkelte kolleger ønsket nok hardere lut fra tid til annet, men sjefen tok sine egne valg.

Tiden hans som rektor falt delvis sammen med en langvarig strid som delvis var knyttet til Fjellhaug. «Fjellhaug-saken» ble den kalt på folkemunne. Det var krevende å være rektor disse årene. Striden handlet om kvinners stilling i den kristne menighet, et svært følsomt tema i vår organisasjon. Sjaastad var personlig engasjert i debatten, men det førte ikke til at han særbehandlet kolleger som delte hans eget syn. Han maktet å være rektor for alle medarbeiderne.

Jubilanten kan være distré, ja, kanskje til og med litt glemsom innenfor områder av livet som ligger utenfor hans komfortsone eller interesseområde. I samme åndedrett må det føyes til at han har en beundringsverdig stor arbeidskapasitet. Han er blant de første på kontoret om morgenen og kan ha svært lange arbeidsdager. Han kombinerer stillingen som lærer med et omfattende litterært arbeid, noe hans nylige opprykk til dosent bekrefter. Mange av oss har hatt stort utbytte av å lese Sjaastads oppbyggelsesbøker. Andaktsboken *Lyskasteren* fikk svært mange lesere. Sentralt budskap kombinert med en ungdommelig form gjorde at boken ble daglig lesing både for unge og eldre. Nylig kom også andaktsboken *Ankerfeste* ut.

Sjelesørgeren

Sjaastad har lenge hatt praktisk teologi som sitt spesialområde ved skolen. Han har nok hatt et spesielt hjerte for sjelesorgen. Gjennom et langt forkynnerliv har han hatt mye sjelesorg, og mange studenter har banket på hans kontordør når de har hatt behov for en sjelesorgsamtale. Hva som har vært sagt der, vet vi ikke, men Sjaastad har evnen til å se ungdommene og leve seg inn i deres situasjon. Han har evnen til å bli glad i dem og være en engasjert lytter.

Han har skrevet flere lesverdige artikler om temaer fra sjelesorgen, der han problematiserer tendensene til å gjøre sjelesorgen til en slags psykoterapi.

I hovedstyret

Jeg fikk møte i NLMs hovedstyre sammen med Sjaastad i 13 år. Han engasjerte seg ikke i alle saker, langt derifra. Noen ganger så jeg at han satt og forberedte helgens prekener eller andre oppdrag som var nær forestående. Men han tok ordet når det var saker han hadde greie på. Da var han en tungvekter som vi andre måtte lytte til. Ikke minst i teologiske spørsmål hadde han mye å gi.

Vi samarbeidet også nært når det gjaldt rekruttering av misjonærer. Sammen hadde vi samtalene/intervjuene med dem som søkte om å bli antatt som misjonærer. Vi ønsket begge å ansette folk som var opptatt av å vinne nye for Kristus, og vi var enige om å vektlegge dette i intervjuene.

Vi utgav også sammen et veiledningshefte om bibelsynet på vegne av hovedstyret. Jeg husker tilbake på samtalene om dette temaet med stor glede. Sjaastad kombinerer selvstendighet med samarbeidsevner. Han trives godt som del av et team.

Debattanten

Egil Sjaastad har maktet å kombinere varm forkynnelse og raushet overfor ungdommene med fasthet på den ene siden og klar profil på den andre. Både som *Fast Grunn*-redaktør og gjennom artikler i dagspressen har han lagt ned et svært viktig arbeid med å forsvare lekmannsarbeidets idealer. Han har tro på dem og er villig til å kjempe for dem.

Ved høyskoledelen av virksomheten på Fjellhaug er teologisk forskning en del av lærernes oppgave. Til tross for at Sjaastad har vært ansatt ved skolen det meste av sitt liv, har han tilsynelatende ikke vært nevneverdig interessert i dette feltet. Han har prioritert annerledes, ikke minst ved stor oppmerksomhet på ungdommene. Men dette har endret seg. Han har de siste årene bidratt med flere gode artikler på vitenskapelig nivå innenfor sine egne fagfelt, prekenlære og sjelesorg. Vi vil nok møte han flere ganger på denne arenaen i tiden framover.

Gledesspredereren

Egil Sjaastad sprer mye glede rundt seg. Han har oppmuntringens nådegave, og hans gode replikker og kommentarer har reddet mangt et komitémøte fra havari. Gjennom årene har han brukt mye tid ute blant misjonsfolket som forkynner. For en fembarnsfar må dette ha vært krevende. Han nevnte av og til den store betydningen familien hadde for han. Vi skjønte at det var hjertespråket hans. Jorunn og Egil Sjaastad er sammen et radarpar som har betydd mye for norsk kristenliv. Egil har heller ikke lagt skjul på at han er stolt av det arbeidet kona hans har gjort i bibelleserringen. Litt reklame for Logos har vi måttet finne oss i!

I en slik artikkel må også nevnes at Sjaastad holder seg i god fysisk form. Han er glad i å bruke kroppen og er ivrig på ski om vinteren de fleste av ukens dager. Han går årlig Birkebeinerløpet. Det er neppe tvil om at fysisk trening gir han overskudd til den store arbeidsmengden han ellers står overfor.

Egil Grandhagen, f. 1947

Cand.theol. 1972 fra Menighetsfakultetet. Tidligere generalsekretær i Norsk Luthersk Misjonssamband, 1982–2001 og ansatt ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole fra 2002. Førstelektor emeritus fra 2011.

Egil Sjaastad som redaktør av *Fast Grunn*

Jon Kvalbein

Tidsskriftet *Fast Grunn* ble startet i 1948. Initiativtaker og første redaktør var Oscar Handeland. I første nummer skriver han at *Fast Grunn* skal fylle et tomrom: «Der finnes ikke noe tidsskrift som tar særlig sikte på å orientere lederne i det kristelige arbeid i bygd og by om åndsstrømningene ute i verden, og som samtidig kan prøve å peke på veien vi må gå i framtiden om vi skal være i samsvar med Bibelen og med den jordbunn legmanns-bevegelsen vokste opp av og gror i fremdeles.» Her var målet gitt: «Tidsskriftet vil søke å vise at i Bibelen har en den faste grunn som står i alle stormer og tidsaldre.» Tidsskriftet ville også hevde et «luthersk, lavkirkelig syn». Allerede i første nummer kunne Oscar Handeland presentere en imponerende liste over medarbeidere. Og tidsskriftet fikk inngang både blant leg og lærd i årene som fulgte.

Oscar Handeland var redaktør for 14 årganger av tidsskriftet til han var 74 år. I 1962 overtok Steinar Hunnestad redaktøransvaret ved siden av sitt arbeid som heimesekretær i Norsk Luthersk Misjonssamband. Hunnestad var redaktør for 27 årganger til og med året 1989. Fra 1969 rykket denne artikkelens forfatter inn som medredaktør, etter å ha vært redaksjonssekretær fra 1964. Da Hunnestad ønsket å fratre, nevnte han for meg at jeg kunne fortsette som redaktør alene. Men jeg hadde nylig overtatt som rektor på Kvitsund Gymnas i Kviteseid og ønsket en medredaktør. På spørsmål om navn svarte jeg umiddelbart: Egil Sjaastad. Det ble vårt felles forslag til styret i Lunde Forlag. Sjaastad hadde da i lang tid vært med i *Fast Grunn*-gruppen og bidratt med mange artikler som fast medarbeider. Han var da ansatt som rektor på Fjellhaug og hadde et bredt kontaktnett.

Som redaktør i *Fast Grunn* viste Egil Sjaastad seg som den rette mann på rett plass. Nå var de ytre forholdene ikke bare enkle. Vi satt med hvert vårt rektoransvar for tidkrevende skoler med en transportavstand på tre timer. Kontakten måtte i hovedsak skje via telefon. I hele min tid i tidsskriftet skrev jeg det meste av det som stod i kommentar- og klippspalten. Og jeg kan tenke meg at mine frimodige vurderinger av norsk kirkeliv ikke alltid var helt i samsvar med hvordan Sjaastad ville ha uttrykt seg. Men vi hadde åpen dialog, og samarbeidet fungerte godt. Sammen redigerte vi tidsskriftet i 15 år, inntil Sjaastad overtok som eneredaktør fra 2005 til og med 2012.